

November 2024

LICENCE TO KILL

een EU-richtlijn met verstrekkende gevolgen

Samenvatting

Abstract

Europa wordt geconfronteerd met een catastrofale ineenstorting van de biodiversiteit, waarbij de populaties geleedpotigen in een razendsnel tempo instorten. In sommige regio's is de biomassa van insecten in ongeveer 25 jaar met een alarmerende 75% afgenomen. Het wetenschappelijke bewijs is duidelijk: habitatverlies, industriële landbouw en ongebreideld gebruik van pesticiden zijn de belangrijkste oorzaken van deze achteruitgang.

De pesticiden verordening van de EU stelt dat pesticiden geen onaanvaardbare effecten mogen hebben op het milieu en niet-doelsoorten, en rekening gehouden moet worden met hun impact op biodiversiteit en ecosystemen. In de praktijk worden pesticiden die zeer giftig zijn voor insecten en een negatieve invloed hebben op de biodiversiteit echter nog steeds systematisch goedgekeurd in de EU. Dit is mogelijk door een verouderd en bevooroordeeld "Guidance Document", dat beschrijft hoe de impact van pesticiden op 'niet-doel' geleedpotigen moet worden beoordeeld in de EU. In wezen staat deze het doden van geleedpotigen bijna ongelimiteerd toe. Het werd aangenomen in 2002 en is sindsdien nooit herzien, en werd sterk beïnvloed door vertegenwoordigers van de industrie. Daarom zijn tests die nodig zijn om de impact van pesticiden op geleedpotigen te beoordelen zeer beperkt en ongevoelig, waardoor het mogelijk is om tot 50% van de populatie te doden door het sproeien van één enkel pesticide. Onwetenschappelijke concepten zoals "herstel" bieden zelfs uitzonderingen voor 100% sterfte van test-geleedpotigen, gebaseerd op de redenering dat "ze wel terug zullen komen". In de landbouw worden geleedpotigen in werkelijkheid blootgesteld aan cocktails van pesticiden en andere chemische stres-

sfactoren; hiermee wordt geen rekening gehouden bij de beoordeling. Daarom kan bijna geen enkel 'geleedpotig' leven overleven met deze richtlijn en hebben ze weinig kans om 'terug te komen'.

Dit gebrekkige document heeft bijgedragen aan de dramatische ineenstorting van geleedpotigen waarvan we momenteel getuige zijn in Europa. Jarenlang is het bekritiseerd door zowel wetenschappers als EU-lidstaten, zonder dat het werd herzien. Na jaren van uitstel heeft de Europese Commissie de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) eindelijk groen licht gegeven om het "Guidance document" in juni 2024 te herzien. Uit geheime documenten die PAN Europe heeft verkregen, blijkt echter dat de EFSA en haar partner, de Wageningen Universiteit (WUR), niet van plan zijn om de bescherming van insecten of de biodiversiteit als geheel te verbeteren. Er worden nieuwe en nog slechtere concepten geïntroduceerd die - als ze hun zin krijgen - zullen leiden tot een even ineffectieve of nog slechtere nieuwe richtlijn die het mogelijk maakt om het leven dat nog in landbouwvelden en hun omgeving weet te overleven, uit te roeien. EFSA en WUR creëren een fantasiewereld die weinig met de werkelijkheid te maken heeft. Op het gebied van niet-doelwitorganismen is hun werk het tegenovergestelde van wat ze beweren - transparant, wetenschappelijk en onafhankelijk -, waardoor ze actief de huidige EU-regels om het milieu te beschermen ondermijnen. Het werk van de EFSA op het gebied van niet tot de doelsoorten behorende geleedpotigen, moet worden stopgezet en er moet een nieuw panel van volledig onafhankelijke wetenschappers en entomologen worden aangesteld om vanaf het begin een nieuwe richtlijn te ontwikkelen.

Samenvatting

Geleedpotigen zijn de diverse insecten en andere kleine ‘ongewervelde’ dieren, zoals spinnen, kevers, miljoenpoten, vlinders, schaaldieren en springstaarten, die meer dan 80% van alle bekende diersoorten op aarde uitmaken. Hoewel ze vaak worden gezien als ‘ongedierte’, zijn ze absoluut essentieel voor het leven op aarde zoals wij dat kennen. Geleedpotigen ondersteunen het complexe evenwicht van onze omgeving door talloze ecologische functies uit te voeren, zoals bestuiving, regulering van plagen, afbraak, voedingsstoffencyclus en bodemdoorluchting. Ze zijn de spil die onze ecosystemen in stand houdt en de basis van onze voedselketens. Door hun ongeëvenaarde diversiteit zijn ze een bewijs van het wonder van de evolutie en de rijkdom van onze natuurlijke wereld. Toch hebben industriële landbouwpraktijken - vooral het gebruik van pesticiden - geleid tot een dramatische afname van hun populaties en diversiteit, waarbij de insectenbiomassa in Europa de afgelopen 25 jaar met 75% is gekelderde. Zelfs in natuurreservaten vond de ineenstorting van insecten plaats terwijl er - niet toevallig - cocktails van pesticiden konden worden geanalyseerd.

In dit rapport analyseert PAN Europe kritisch de EU “Guidance Document on Terrestrial Ecotoxicology” uit 2002, waarin de overeengekomen beschermingsnormen en methodologie zijn vastgelegd voor het beoordelen van de effecten van pesticiden op geleedpotigen die niet tot de doelsoorten behoren (NTA’s, d.w.z. de geleedpotigen die in het milieu aanwezig zijn en niet bedoeld zijn om door pesticiden te worden beïnvloed). Uit ons onderzoek blijkt dat het risicobeoordelingssysteem van de EU voor pesticiden de afgelopen 22 jaar **niet alleen heeft gefaald in het beschermen van geleedpotigen die niet tot de doelsoorten**

behoren (NTA’s), maar ook actief heeft bijgedragen aan hun achteruitgang door de goedkeuring mogelijk te maken van pesticiden die een “hoog risico” vormen voor deze vitale soorten. Dit falen komt voort uit de schokkend zwakke beschermingsnormen, onwetenschappelijke methoden en gebrekkige testprotocollen in de richtlijn, die rechtstreeks zijn overgenomen uit het “ESCORT 2” rapport - een document dat in 2000 hoofdzakelijk is opgesteld door vertegenwoordigers van de agrochemische industrie.

Ondanks oproepen van EU-lidstaten om al in 2019 met de herziening te beginnen, is de vooruitgang alarmerend traag en heeft de Europese Commissie de EFSA pas in juni 2024 het mandaat gegeven om met het herzieningsproces te beginnen. Ondertussen heeft de EFSA de basis gelegd voor de herziening door haar eigen aanpak voor de bescherming van milieuorganismen te ontwikkelen. De Autoriteit heeft nauw samengewerkt met een handvol gelijkgestemde deskundigen, voornamelijk van een eenheid aan de Wageningen Universiteit (Wageningen Environmental Research, voorheen bekend als Alterra), samen met onderaannemers uit het Verenigd Koninkrijk, Portugal en Duitsland. Een ander deel van dezelfde Wageningse eenheid voert vergelijkbaar werk uit voor de chemische industrie (CEFIC), waardoor bezorgdheid ontstaat over mogelijke invloed van de industrie op de voorstellen van de EFSA.

In een zoektocht naar transparantie heeft PAN Europe ‘access-to-documents’ verzoeke ingediend om EFSA’s voorbereidende werk voor de update van de NTA richtlijnen bloot te leggen, inclusief voorlopige rapporten van het onderzoeksproject van Wageningen Universiteit naar NTA’s. Onze ana-

lyse onthult een verontrustende waarheid: **als hun aanpak wordt geïmplementeerd, zal de bescherming van NTA's weinig meer zijn dan rookgordijn. De bijgewerkte richtlijn kan aanzienlijke risico's met zich meebrengen die zelfs de tekortkomingen van zijn voorganger uit 2002 kunnen overtreffen**, waardoor deze vitale organismen massaal gedood kunnen blijven worden door het gebruik van pesticiden.

Aan de ene kant blijven de belangrijkste tekortkomingen van de vorige richtlijn bestaan, met name het gebrek aan wetenschappelijke nauwkeurigheid. Zo wordt er geen rekening gehouden met het effect van pesticiden cocktails op NTA's, ook al worden NTA's in het milieu blootgesteld aan meerdere pesticiden. Door alleen de effecten van blootstelling aan één enkele pesticide op NTA's te beoordelen, zal de werkelijke omvang van de schade die aan NTA's wordt toegebracht bij de risicobeoordeling van pesticiden schromelijk onderschat blijven. Daarnaast blijven EFSA en WUR vertrouwen op het in diskrediet gebrachte concept van "herstel", dat wordt gebruikt om een hoog sterftheniveau te rechtvaardigen zolang er aanwijzingen zijn dat de populatie binnen een jaar weer zal oprabbelen. Herstel is een niet-gevalideerde aanname die niet wordt ondersteund door veldproeven, vooral in gebieden waar schuilplaatsen voor NTA's ontoereikend zijn, waardoor ze kwetsbaar zijn voor blootstelling aan pesticiden. Tot slot omvatten de aanbevolen soorten voor testen opnieuw niet de meest gevoelige soorten geleedpotigen. Als gevolg hiervan is er, zelfs als de beoordeling geen schade aantoonde voor de geteste soorten, geen garantie dat dezelfde conclusie opgaat voor alle soorten geleedpotigen.

Aan de andere kant introduceren EFSA en WUR nieuwe tekortkomingen die de

bescherming van geleedpotigen, die geen doelsoort zijn in de EU, verder in gevaar zullen brengen. Hun aanpak is in strijd met de EU wetgeving door zich strikt te richten op het beschermen van slechts specifieke aspecten van ecosystemen en biodiversiteit, waarbij ze alleen prioriteit geven aan die aspecten die 'diensten' leveren aan de mens. Het is alarmerend dat ze voorstellen om landbouwproductie als de belangrijkste 'dienst' ('trade-off') naar voren te schuiven, terwijl ze de bekende schadelijke invloed van de huidige industriële landbouwpraktijken op ecosystemen en biodiversiteit negeren. De aanpak van EFSA en WUR zet de bescherming van biodiversiteit op zijn kop door te suggereren dat geleedpotigen geen bescherming nodig hebben, in tegenstelling tot landbouwpraktijken en pesticiden. Bovendien introduceren de EFSA en WUR de classificatie "onschadelijk" voor organismen zoals sprinkhanen, mijten en trips, waardoor hele groepen wezens vrijwillig verstoken blijven van enige bescherming onder dit misplaatste raamwerk.

De bewering van de EFSA dat ze een "holistische" risicobeoordeling van de volgende generatie ontwikkelt, is misleidend. In werkelijkheid dient het als een rookgordijn voor de voortdurende vernietiging van NTA's. Door de voorkeur te geven aan eenzijdige experts, de effecten van chemische mengsels te negeren en de gebrekkige hersteloptie toe te staan, schendt de EFSA haar belofte van wetenschappelijke uitmuntendheid en onafhankelijkheid. Er staat veel op het spel: als de WUR en EFSA's aanpak wordt geïmplementeerd, zullen ze de voorschriften van de pesticiden wetgeving van de EU verder ondermijnen door prioriteit te geven aan ecosystemendiensten voor mensen boven de bescherming van biodiversiteit, waardoor de biodiversiteitscrisis nog verder zal verergeren.

